

Jak skutecznie wykorzystać kapitał ludzki do rozwoju gminy?

Akademia Sprawiedliwej Transformacji Regionu
Bełchatowskiego

Dr hab. Izabela Warwas, prof. UŁ

- Czym jest kapitał ludzki?
- Jak się zmieniło podejście do kapitału ludzkiego i dlaczego?
- Implikacje dla rozwoju gminy – rozwój terytorialny i zarządzanie zasobami ludzkimi w JST
- Dyskusja i wymiana poglądów

Kapitał ludzki postrzegany jest jako **kluczowy element polityki społeczno-ekonomicznej** (Starosta, 2010)

Teoria kapitału ludzkiego rozwinęła się zaledwie pół wieku temu. Za jej twórców uważani są Schultz (1961) i Becker (1964) - wprowadzili pojęcie kapitału ludzkiego do szerszego dyskursu ekonomicznego.

W latach 60. XX wieku kapitał ludzki zaczęto postrzegać jako **czynniki wzrostu gospodarczego**. Obejmuje on wiedzę i umiejętności poszczególnych osób oraz warunki psychofizyczne i kulturowe pracy (Welfe, Florczak, Sabanty, 2002).

Kapitał ludzki to doświadczenie zawodowe oraz stan zdrowia (Florczak, 2009).

Kapitał ludzki uznaje się za podstawę istnienia, tworzenia i funkcjonowania pozostałych elementów kapitału intelektualnego – kapitału społecznego i organizacyjnego (Bratnicki, Stróżyna, 2001), czyli „miękkie” zasoby organizacji (Wiktorowicz, 2016).

Ważność kapitału ludzkiego dla wartości firmy i jej siły konkurencyjnej, kapitał ludzki jest elementem strategii.

Potencjał człowieka/pracownika. Utożsamiamy go z kapitałem – kombinacją kapitału ludzkiego i społecznego (wyrażanego przez sieci kontaktów – zawodowych i pozazawodowych, zaufanie i wyznawane normy). Zgodnie z klasycznym ujęciem na kapitał ludzki składają się kompetencje i życiowa witalność, która jest wypadkową stanu zdrowia. Kompetencje zgodnie z podejściem przyjmowanym w zarządzaniu zasobami ludzkimi – należy uwzględnić wiedzę, umiejętności i postawy, ale też motywacje, predyspozycje i obraz samego siebie (rys.).

POTENCJAŁ PRACOWNIKA

Kapitał ludzki

Kapitał społeczny

kompetencje

zdrowie

wiedza

umiejęt-ności

postawy

moty-wacje

predyspo- zycje

obraz samego
siebie

Zarządzanie zasobami ludzkimi (**ZZL**) jest procesem składającym się z **logicznie ze sobą powiązanych czynności** zapewniających organizacji odpowiednio dobranych pracowników i powodowanie, aby efektywnie realizowali zadania, zgodnie z celami organizacji.

- Warwas I., *Motywowanie pracowników w jednostkach samorządu terytorialnego*, Opinie i analizy Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego, Nr 28, 2018
- Warwas I., *Wyzwania dla zatrudniania pracowników samorządowych*, Opinie i analizy Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego, Nr 29, 2018

Podstawowe (sub)funkcje ZZL

analiza zasobów
ludzkich

planowanie
zasobów ludzkich

dobór personelu
(rekrutacja,
selekcja, adaptacja
pracowników)

ocenie
pracowników

wynagradzanie

motywowanie

rozwój personelu

kształtowanie
warunków i
stosunków pracy

controlling
personalny

outplacement

Wymiar strategiczny ZZL

Wymiar strategiczny zarządzania zasobami ludzkimi polega na **przewidywaniu przyszłego kapitału ludzkiego**, umożliwiającego osiągnięcie przewagi konkurencyjnej poprzez dostarczanie wartości dla interesariuszy, a następnie **tworzenia programów służących do osiągnięcia założonych celów**.

Przed zarządzaniem zasobami ludzkimi stoją **liczne wyzwania** związane z otoczeniem organizacji, samą organizacją oraz ludźmi w niej pracującymi.

Wyzwania dla zarządzania ZZL (Pocztowski, 2020).

Nowa gospodarka

- Globalizacja
- Informatyzacja
- Różnorodność kulturowa
- Orientacja na klienta
- Zmiany popytu na rynku pracy

Nowa organizacja

- Kapitał intelektualny
- Kluczowe kompetencje
- Ograniczenie hierarchii
- Nowe przywództwo
- Elastyczne stosunki pracy
- Nowe systemy ZZL

Nowy pracownik

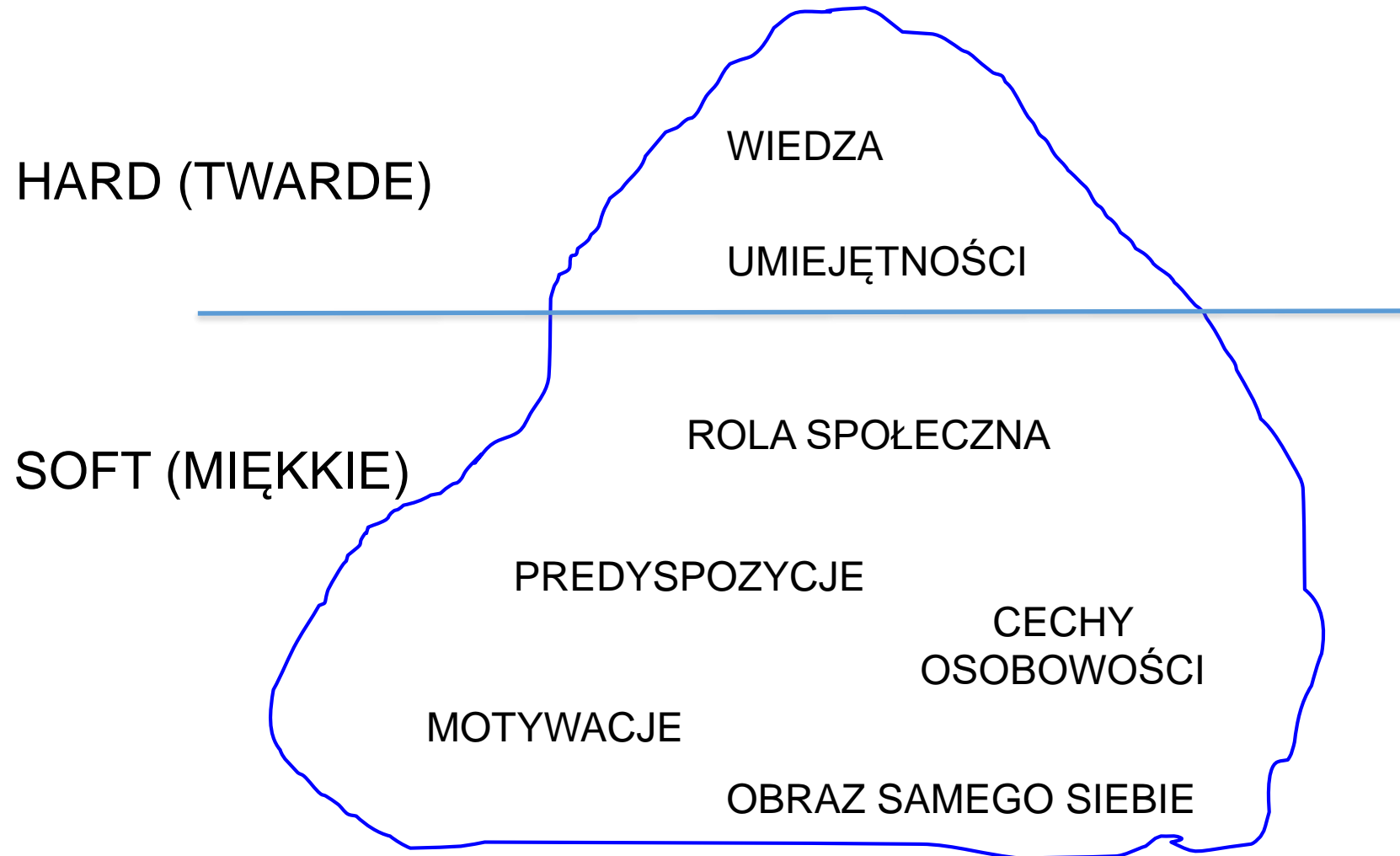
- Pracownik wiedzy
- Mniejsza stabilność zatrudnienia
- Nowa kariera
- Praca w zespole
- Radzenie sobie ze stresem
- Równowaga: praca – życie prywatne

Zarządzanie kompetencjami

Kompetencje są to wzory wiedzy i umiejętności, typowych zachowań, zdolności, motywów postępowania, sposobów rozumowania, predyspozycji. Wszystkie wymienione cechy charakterystyczne są dla określonej jednostki.

Model 'góry lodowej kompetencji'

Wiedza traktowana jest jako zasób strategiczny. Z punktu widzenia teorii rozwoju lokalnego, kapitału terytorialnego i wzmocnienia przewag konkurencyjnych regionów, traktowana jest jako zasób specyficzny.

Ziemia, praca i kapitał nadal pozostają wartościami niezbędnymi do osiągnięcia dobrobytu ale zwiększania produktywności, efektywności czy innowacyjności należy do czynników **niematerialnych**.

Podstawowymi filarami gospodarki opartej na wiedzy jest wiedza (dyfuzja, absorpcja, przetwarzanie) – kapitał ludzki, społeczny i infrastruktura intelektualna.

Wiedza to składnik najbardziej konkurencyjnych globalnych rynków produkcji i usług (Przygodzki, 2018).

Zasoby wiedzy są zróżnicowane terytorialnie. Proces ten będzie się pogłębiał. W gospodarce opartej na wiedzy koszty dostępności do informacji są niezmiennie ze względu na odległość, a koszty wiedzy, w szczególności „lepkiej” są silnie skorelowane z odległością. Dlatego odpływ zasobów wiedzy z określonego terytorium może poważnie zakłócić lub zahamować procesy wzrostu.

Klastry kapitału ludzkiego związane są z kapitałem kreatywnym, który ma tendencję do naturalnej koncentracji w przestrzeni. Firmy lokalizują się w miejscach, gdzie koncentrują się utalentowani, wartościowi ludzie. Oni w głównej mierze są źródłem innowacji i rozwoju (Przygodzki, 2018).

Dolina Krzemowa (ang. *Silicon Valley*) – nazwa nadana północnej części Doliny Santa Clara, która znajduje się w Kalifornii. Region od lat 50. XX wieku stanowi centrum amerykańskiego sektora zaawansowanych technologii (ang. *high-tech*) i jest siedzibą wielu korporacji transnarodowych. Korzystne warunki do rozwoju przedsiębiorczości, działalność Stanford University i niskie w tamtym czasie ceny nieruchomości przyczyniły się do dynamicznego rozwoju Doliny (Wikipedia).

NVIDIA

ORACLE

McAfee

YAHOO!

3COM

Microsoft

AT&T

ASUS

PayPal

sgi

SONY

webex

VeriSign

VERITAS

Unikalny klaster high-tech w gospodarce światowej
5 pozycja pod względem PKB (gdyby była samodzielnym krajem).

*1950–1960: produkcja urządzeń elektronicznych,
1960–1970: produkcja półprzewodników,
1970–1980: produkcja oprogramowania,
1980–1990: urządzenia i usługi telekomunikacyjne,
1990–2005: handel elektroniczny i usługi społecznościowe,
2005–dziś: mobilność i analiza dużych zbiorów danych.*

Metropolie odgrywają zasadniczą rolę w tworzeniu się zasobów ludzkich – kształcenie, prowadzenie badań naukowych (uczelnie, placówki B+R), obecność instytucji, w tym korporacji międzynarodowych. Nie chodzi wyłącznie o miasto centralne. Wyspecjalizowane ośrodki satelitarne mogą przyciągać nowych inwestorów.

San Francisco i Dolina Krzemowa
Londyn wraz z Cambridge, Oxfordem i Thames Valley
Sztokholm i Uppsala
Kopenhaga i Lund (Cook, 2006).

Łódź i Bełchatów???

R. Florida w swoim modelu klasy kreatywnej (*creative class*) podkreśla że koncentracja kapitału ludzkiego jest ważniejsza niż koncentracja przedsiębiorstw

[Florida, 2002: 221]. Twierdzi wręcz,

że naukowcy zaniedbali badanie przyczyn lokalizacji ludzi, poświęcając zbyt wiele uwag jedynie czynnikom lokalizacji przedsiębiorstw.

Koncepcja klasy kreatywnej (kapitału kreatywnego) różni się od dotychczasowych

ujęć teoretycznych kapitału ludzkiego w

dwóch kwestiach: identyfikuje rodzaje kapitału

ludzkiego, wskazując ludzi kreatywnych jako wartość kluczową dla wzrostu

gospodarczego oraz wyróżnia podstawowe dla ludzi kreatywnych czynniki,

kształtujące ich decyzje lokalizacyjne. Zachowania jednostek kreatywnych nie

pokrywają się z typowymi teoriami, gdyż w rzeczywistości ludzie kreatywni

nie tyle podążają „niewolniczo” za pracą, ale wybierają miejsca innowacyjne,

tolerancyjne i różnorodne [Florida, 2003: 7–8].

Idea miasta kreatywnego pojawiała się pod koniec lat 80. XX wieku i była niejako odpowiedzią na kryzys ówczesnych miast, które musiały poddać się procesom restrukturyzacji na skutek globalnych zmian warunków handlu na rynkach wschodnich. Koncepcja zyskała na popularności w latach 90. Opierała się na podstawowym założeniu, że **każde miejsce dysponuje dużo większym potencjałem niż tylko te wartości, które ujawniają się na pierwszy rzut oka**. Każde miasto może stworzyć warunki do rozwoju działań twórczych. Koncepcja zakłada, że miasto powinno stwarzać odpowiednio atrakcyjne środowisko dla swoich mieszkańców, tak aby sprzyjało ono planowaniu, myśleniu i pobudzaniu wyobraźni. Zwyczajni ludzie są zdolni do rzeczy niezwykłych i twórczych, więc zakładając, że każdy mieszkaniec miałby warunki, aby chociaż o 5% podnieść swój poziom kreatywności to rozwój gospodarczy miasta drastycznie by się zmienił[Creative Economy Report, 2010, p.13].

„Brudny” kapitał społeczny nazywany przez niektórych badaczy „familijnym” bądź wypaczonym kapitałem społecznym odpowiada za tworzenie się niedemokratycznych form uczestnictwa w życiu publicznym. Według większości autorów ta specyficzna forma kapitału społecznego ogranicza rozwój nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego.

- istnienie wewnętrznych klik,

- nietolerancję,

- ograniczanie współpracy do zamkniętych grup społecznych,

- brak poszanowania norm prawnych,

- brak mechanizmów samooczyszczenia pośród klasy politycznej jako takiej

(częstość uchylania immunitetu poselskiego czy partii politycznych (działanie w strukturach partii polityków skompromitowanych),

- wysokie wskaźniki korupcji,

- zacieranie się granicy pomiędzy sferą publiczną i prywatną (nepotyzm) (*Kapitał ludzki w metropoliach. Współczesny stan badań i aktualne trendy badawcze, 2019*).

Na przyszłość

Cykliczne badanie Bilans Kapitału Ludzkiego

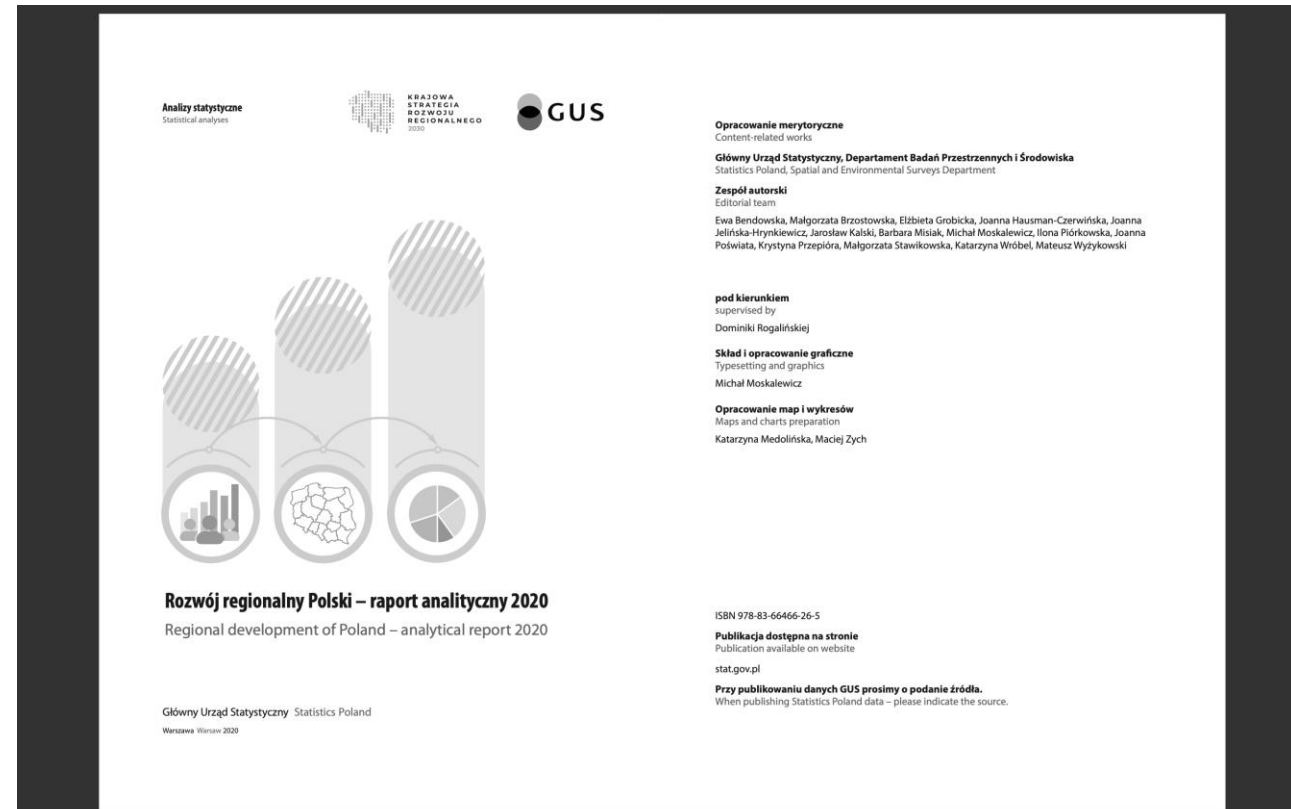
<https://www.parp.gov.pl/component/site/site/bilans-kapitalu-ludzkiego>

The screenshot shows the PARP website interface. At the top, there is a navigation menu with links: FINANSOWANIE, SZKOLENIA, WIEDZA, WSPÓŁPRACA PRZEDSIĘBIORSTW, WYDARZENIA, SUKCESY FIRM, KONTAKT, O NAS, AKTUALNOŚCI. Below this is a secondary menu with links: Biznes a koronawirus, Startuję z biznesem, Rozwijam firmę, Reorganizacja i przekazanie firmy. The main content area features the logo 'Bilans Kapitału Ludzkiego' and the title 'Unikatowy w skali Polski i Europy monitoring zapotrzebowania na kompetencje na rynku pracy'. Below the title is a grid of six white boxes with the following text: 'O PROJEKCIE BKL', 'WYNIKI BADANIA BKL', 'METODOLOGIA BADANIA BKL I DANE DO POBRANIA', 'O BRANŻOWYM BILANSIE KAPITAŁU LUDZKIEGO', 'WYNIKI BADAŃ BRANŻOWYCH', and 'WYDARZENIA'. In the bottom right corner, there is a button labeled 'Potrzebujesz pomocy?' next to a small circular icon of a person.

Na przyszłość (2)

Cykliczne badanie Diagnoza Społeczna – ostatnia edycja w 2013, obecnie zawieszono

Rozwój regionalny Polski – raport analityczny 2020

Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego w pomiarze rozwoju regionalnego (GUS, 2020)

3.1 Zasoby pracy i przepływy związane z zatrudnieniem

3.2 Edukacja i kompetencje

3.3 Dochody i poziom ubóstwa

3.4 Pomoc społeczna

3.5 Aktywność społeczna

Dyskusja, komentarze, uwagi

FACULTY OF
ECONOMICS
AND SOCIOLOGY
University of Lodz

Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny Uniwersytetu Łódzkiego

izabela.warwas@uni.lodz.pl

